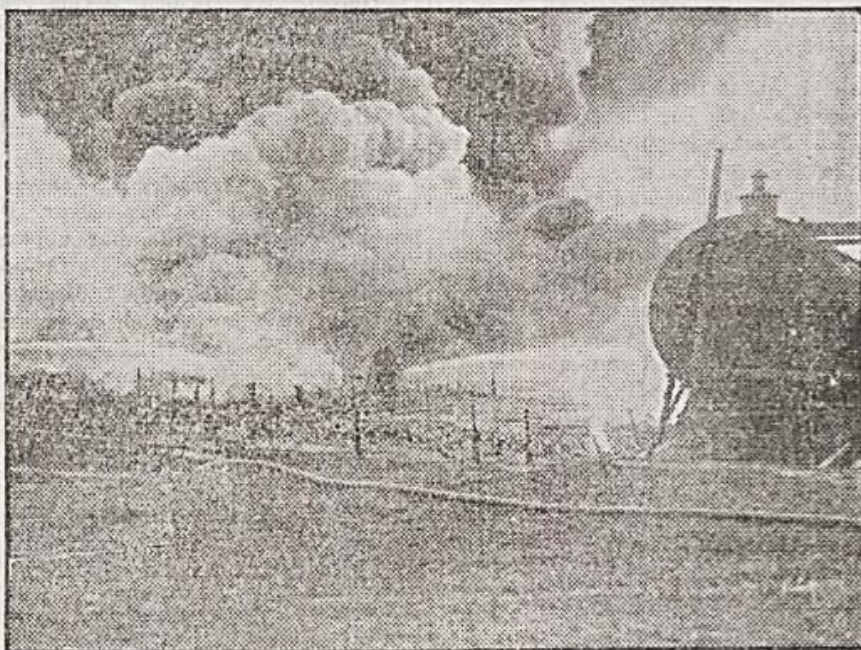

Våldsam eldsvåda i dag i oljeupplagen på Färjenäs.

Samtliga magasinsbyggnader vid Vestkustens petroleum a.-b. i brand. Fotogencisternerna allvarligt hotade men räddade tack vare gynnsamma vindförhållanden.

Energiskt arbete av brandkåren för eldens begränsande.

Man gissar på självanvändning.

Tjocka rökmoln över det eldhärjade området.

En våldsam eldsvåda har i dag härjat Väst-kustens petroleum aktiebolag vid Färjenäs på Hisingen.

Branden började vid 8-tiden på morgonen och kunde blott några få minuter varnas över så gott som hela staden— enväldig, svart rökpelare svepte nämligen över älven och in över de västra och södra delarna av Göteborg. Det var tydligt att elden hade fått fatt i något som kunde ge den rikligt med näring, och en mängd nyfikna strömmade ned mot hamnen för att få se en skymt av skådespelet. Från oljeupplaget sprakade lågorna också högt mot skyn, och den intensiva svarta röken bolmade oavslåttligt upp i väldiga moln, som av vinden fördes vidare över älven. Bakom eldhavet skymtade de stora petroleumcisternerna. Voro de hotade, var den fråga, som uppställdes av alla. I så fall kunde man frukta en olycka av väldiga dimensioner.

Lyckligtvis var faran för de stora behållarna icke överhängande. Elden härjade en del magasinsbyggnader, materialbodas m.m. nere vid älvstranden, och vinden låg just i riktning från cisternerna. Hettan var emellertid betydlig. Och den närmast eldhärden belägna behållaren måste ideligen besprutas med vatten.

Branden utbröt i en tappningsbyggnad helt nära bryggan och iaktogs först av en äldre arbetare. Redan då hade elden fått spridning, och med väldig fart grep den vidare omkring sig i den eldfångda omgivningen. Allting i närheten, även själva marken, var ju mer eller mindre genomdränkt av de brännbara oljorna. Ett helt system av ledningar och rör genomkorsade området, och alla förutsättningar funnos naturligtvis för att elden skulle spridas blixtnabbt på ett sådant ställe.

Flodsprutan i arbete.

Det dröjde ej heller länge, förrän samtliga magasinslängorna stodo i ljus låga.

Mannen som först observerade eldsvådan hann nått och jämnt sätta sig i säkerhet, innan byggnaden var omvärd av lågorna. I en av byggnaderna var ett kontor inrymt, och man lyckades tränga dit in ett ögonblick och rädda en del papper, innan elden helt tagit överhand även där.

Så fort elden varsnats, slogs larm, och brandkåren tillkallades genom brandskåp och telefoner. Inom kort befann sig Lundbyavdelningen på olycksplatsen, och snart nog erhöles förstärkning från Gustaf Adolfs torg och Nordhemsstationen.

Flodsprutan utkommenderades likaledes och ångade genast iväg till brandstället. Hettan och röken låg emellertid rakt på brobänken, och det var fråga om man skulle våga lägga flodsprutan därutänför. En del mindre båtar samt ett av stadens mudderverk lågo där förut, och anordningar vidtogos omedelbart vid eldsutbrottet för att få dessa bort ur det farliga grannskapet.

Att försöka "släcka" den våldsamma elden var givetvis otänkbart. Magasinerna innehöllo en mängd fat och damejeanner med petroleum samt smörjolja. Här fanns näring, och med väldigt dån och susande grepo lågorna kring sig. Hettan var kolossal, och den svarta röken omvärvde brandmanskabet, vars arbete nu fick koncentreras på begränsning av elden.

Brandkarlarne hade ett besvärligt arbete, och då vinden emellanåt ändrade riktning en smula, måste brandmännen skyndsamt dra sig tillbaka. Då och då hördes knallar, inifrån eldhärden markerande att ett fat eller en damejeanne sprängdes i hettan.

Väldiga vattenmassor vräktes över eldhärden, och vid de stora cisternerna posterades brandmän med uppgift att vattenbespruta behållarna. Ett par rätt stora, liggande cisterner befunno sig i ena hörnet av brandplatsen, och då den utströmmande fotogengasen antändes, stod det som strålar av eld upp genom luckorna.

Det hela erbjöd ett egendomligt skådespel i den vackra novembermorgonen. Över den silverglittrande älven drog alltjämt den mäktiga svarta rökpelaren, och täta moln bolmade oupphörligt upp. Lågorna dånade och fräste, och ljudet ökade allt som oftast i intensitet, då elden gripit tag i ny olja och fotogengas.

Det var uppenbart att branden skulle bli tämligen långvarig och att den ej skulle släppa sitt tag förrän rubb och stubb blivit härjat. Allt som fanns av trävirke hade snart brunnit ned. Brandmännen skötte det riskfyllda arbetet beundransvärt. Då de upphettade faten exploderade, kastades sjudande olja i formliga kaskader över brandplatsen, orsakande plötsliga oberäkneliga flammor i luften. Röken var kvävande, och ett inträngande i densamma var omöjligt.

Faran för de stora cisternerna ansågs över vid 10-tiden. De äro fyra till antalet och ha en kapacitet av omkring 13 miljoner liter. De voro nu nästan fyllda, då bolaget nyligen fått in en oljelast.

Vid 11-tiden hade brandkårens arbete krönt med framgång såtillvida, att man kunde anse elden begränsad. Magasinslängorna och det intilliggande tappningshuset hade då brunnit ned till grunden, och brandplatsen erbjöd en bild av fullständig förödelse.

Strax intill brandområdet ligger rederibolaget Nordstjärnans förråd och tullnederlag, innehållande stora mängder brännbara ämnen, motorolja m.m.

Huru elden uppkommit, är icke känt, men man gissar på självantändning.

Mot användande av eld av något slag inom området har strängt förbud varit utfärdat.

Värdet av det brunna kan ännu ej överskådas. De ungefärliga siffrorna för försäkringarna kunna emellertid nämnas; brännolja 50.000 kr., smörjolja 150,000, en del materialier, cisterner, rörledningar m.m. 100,000, magasin 125,000, tappningscisterner 20,000 o.s.v.

Från bolaget meddelas, att branden ej kommer att förorsaka nämnvärt avbrott i driften.

Det gäller närmast att sätta rörledningarna i funktion, och med detta arbete hoppas man vara klar redan i morgon. Dagens expedition fortgår obehindrat, och man tror att det skall gå lika bra under de följande dagarna.

Situationen på middagen.

På middagen voro fortfarande fem ledningar från flodsprutan i gång vid brandstället. Helt och hållet är elden ännu icke dämpad, men den är definitivt begränsad. Den tjocka svarta röken har avtagit, och en ljusare och tunnare rök stiger upp från det eldhärjade området.

Eldsvådan, sedd från Klippan vid 10-tiden.

Våldsam eldsvåda på Färjenäs i de stora petroleumupplagen.

Cisternerna dock räddade. En verkligt ansträngande dag för brandkåren.

Strax efter kl. 8 i går morse utbröt en mer än vanligt hotande eldsvåda vid Västkustens petroleumaktiebolags i Färjenäs. Antändningen skedde i ett av de trämagasin, som innehöllo oljefat och damejeanner, och då naturligtvis i dylika lokaler olja trängt ut och impregnerat det hela, var det naturligt att elden skulle få den allra kraftigaste näring. Det dröjde ej heller mer än några minuter förrän lågorna slog högt upp mot skyn och kastade sig över till magasinet bredvid och sedan vidare till andra byggnader, däribland oljeupplagets kontor, ett magasin, som disponerades av "Lyse", samt den gamla tappningsboden, som hade väggar av sten, men tak av trä.

Den, som först observerade branden, var en arbetare, vilken tillfälligtvis passerade förbi magasinet. Han såg lågor och rök tränga fram och förstod naturligtvis genast att faran var överhängande. Branden utvecklade sig med sådan fart att mannen knappt kunde draga sig undan utan skador. I magasinet bredvid voro andra arbetare sysselsatta, men dessa märkte lyckligtvis genast den framträngande röken och hunno sätta sig i säkerhet innan eldhavet kom.

Ty det var ingenting mindre än ett eldhav, som några minuter senare vältrade sig fram i riktning mot den gamla tappningsboden, förintande alla mellanliggande byggnader. När den i all hast alarmerade brandkåren anlände, först Lundbyavdelningen och sedan flera avdelningar från staden jämte flodsprutan, funnos ej längre några som helst möjligheter att kunna släcka branden.

Det var ett jättebål, man stod inför, och från bålet steg en tjock, svart rök, som för vinden drev över älven och insvepte hela västra delen av staden i ett töcken. Och de i magasinerna liggande oljefaten och damejeannerna började nu explodera till följd av hettan. En veritabel kanonad uppstod, och de tjocka plåt-damejeannerna slungades med så våldsamt kraft i luften att det ännu delvis kvarliggande bräddaket genomslogs som om det varit papp.

Allt vad brandkåren sålunda hade att göra var att söka begränsa elden, men redan denna uppgift var ofantligt svår, och under lösandet av densamma hade brandkåren att utstå ett av sina allra värsta eldprov. Vad det närmast gällde att rädda undan lågorna var nämligen ingenting mindre än de stora oljecisternerna, som stodo strax intill själva brandplatsen, den närmaste på ett avstånd av endast omkring 15 å 20 meter. På gränsen av det brinnande området, intill den närmaste cisternen funnos till på köpet två ganska stora liggande cisterner, vilka på torsdagskvällen fyllts med olja och från vilka nu lågorna stego upp.

Lyckligtvis hade en kallblodig tappare haft sinnesnärvaro att öppna säkerhetsventilen och manluckorna, varigenom explosion förebyggdes, men de brinnande cisternerna utgjorde en ytterst kraftig särskild eldhärd.

Det var mellan denna och de stora cisternerna brandmännen hade att hejda lågorna.

De väldiga rökmolnen svepa fram.

Detta kunde ju blott ske på ett sätt: genom att vattenbegjuta cisternerna och därigenom hålla temperaturen nere, så att ingen explosion inträffade. En mängd slangar riktades följaktligen mot cisternerna, och det lyckades veckligen de duktiga brandmännen att hålla elden borta, men det var tydligen ej långt ifrån att de misslyckades. Den närmaste cisternen blev nämligen så upphettad att det fräste från sidorna när vattnet sprutades på den.

Att explosionen likväl uteblev får väl tillskrivas de dubbla väggar, som cisternerna äro försedda med. Fotogenångorna hotade att bedöva släckningsmanskapet, som i stor utsträckning måste anlita gasmasker och skyddsskärmar. Dessbättre minskades faran när elden framemot 10-tiden började avtaga. Det hade ju endast behövts att en av cisternerna sprungit i luften, så hade en verklig katastrof varit oundviklig. Alla cisternerna hade då sprängts och brandmanskapet förmodligen omkommit. Det sannolika är väl också att branden då spritt sig till angränsande områden och bostäder.

En lycka var att hela upplaget var omgivet av vallar, som hindrade den brinnande oljan att rinna ner i sjön. Eljest hade vi snart haft en brinnande oljeyta även på älven, och hur det hela då avlupit hade ej varit gott att förutse.

De intilliggande områden, som nu förskonades, innehas av rederiaktiebolaget Nordstjernen, vilket där förvaras bl.a. motorolja, ett dyrbart lager styckegods m.m. samt Barck & Warburgs förnyade aktiebolag, som i sitt upplag hade flera tusen standards virke.

Vid middagstiden var elden släckt, men ännu kl. 2 trängde lågor upp ur en av de båda liggande cisternerna. Man kunde nu se hur nära de stora cisternerna med sitt nyintagna förråd av flera miljoner liter olja, varit att förstöras. Det hade sannolikt endast behövts att vinden, som blåste från cisternerna, vänt på sig en smula i riktning mot dem, så hade olyckan skett.

Det under gårdagen påbörjade polisförhöret om eldens uppkomst kunde naturligtvis ej avslutas, men vad Göteborgs-Posten erfarit misstänktes självantändning. Det magasin, i vilket branden uppstod, var nämligen tillstängt och ingen hade ännu varit därinne på morgonen då eldsutbrottet inträffade.

Från bolagets sida förklarades i går afton att inga som helst värden på det brunna kunde uppgivas, då man ännu ej hunnit konstatera vad som verkligen förstörts. Det värdefullaste, cisternerna, voro ju oskadade, och möjligen kommer därför värdet av det brunna att ej bli så svindlande högt. En halv miljon torde det väl dock gå till. Allt var försäkrat till nöjaktligt belopp. Västkustens petroleumsaktiebolag har upplag även vid Kärringberget och i Nol, varför bolagets expedition ej påverkas av det inträffade.

Fem tusen oljefat i lågor vid Färjenäs.

Västkustens Petroleumaktiebolags stora oljeupplag och magasinsbyggnader eldhärjade.

Från brandplatsen.

Vid åtta-tiden i fredags morse hördes i Majorna en stark detonation, som kom från Färjenäshället, och under morgontimmarna levde den västliga stadsdelen under hotet av ett digert mörkt brandmoln, som svälde ut i omfång och långt utanför staden drog uppmärksamheten till sig.

Brandkåren fick mottaga en alarmsignal vid åtta-tiden, och förmiddagen blev synnerligen ansträngande.

Det var Västkustens Petroleum A.-B. å Färjenäs, som hemsöktes av den röde hanen.

Några arbetare vid bolaget upptäckte först elden. Ögonblicket därefter var brandkåren alarmerad till full omfattning jämte flodsprutan.

När hjälpen kom, var hela upplaget ett flammande eldhav, och allt längre in i staden drev vinden de hotande rökmolnen.

Hur branden började och hur den utvecklade sig.

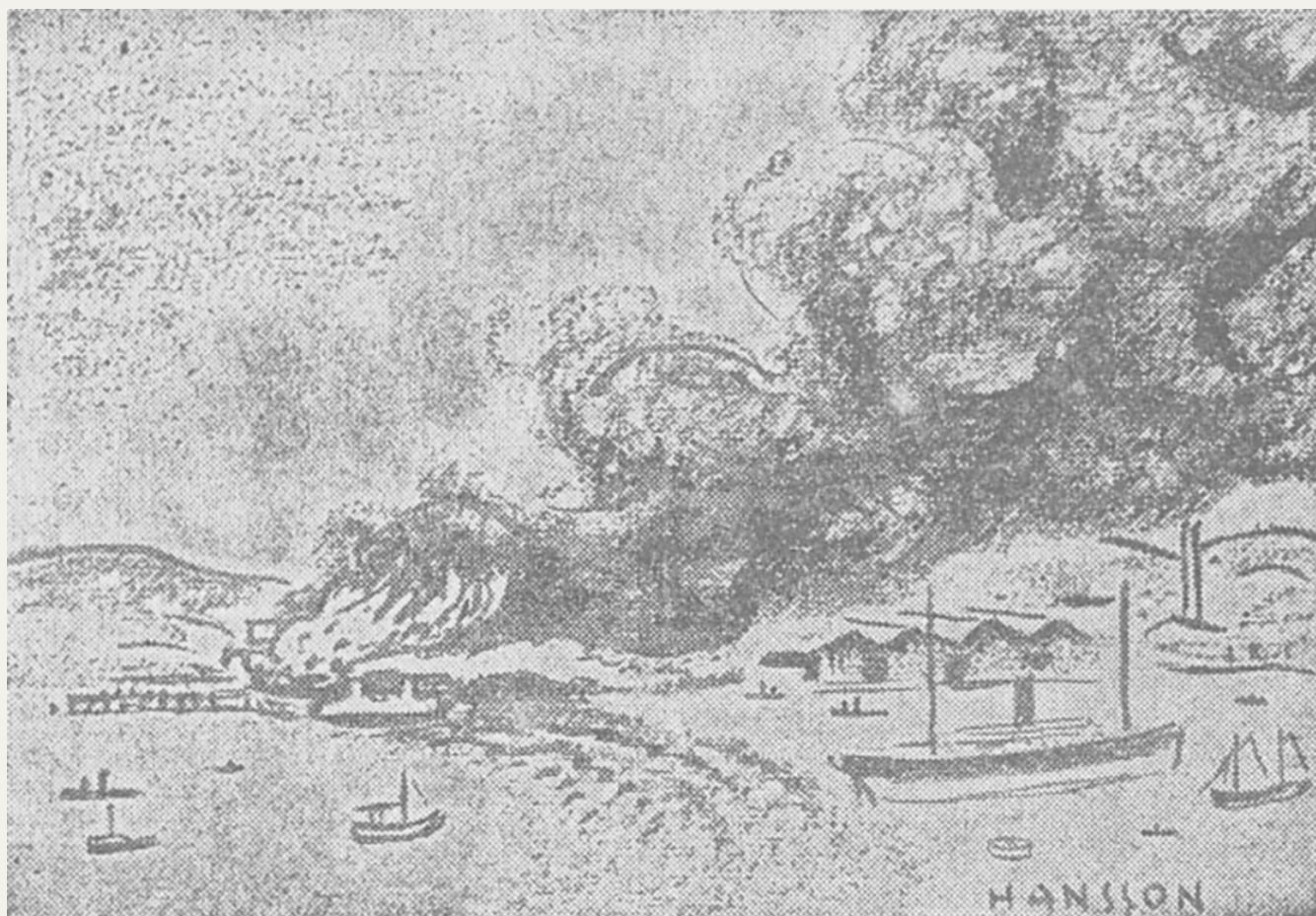
Elden började i det västliga av Petroleumaktiebolagets magasin. Det var högst brännbara saker och ting den fastnade vid från första stund, och med en oerhörd hastighet slukade den efter hand hela området, där mängderna av fotogen och oljefat i lager oupphörligt banade väg för dess frammarsch. Det var en lycka, att de flesta av faten voro tömda. Och likaledes var det en tur i olyckan, att vinden, som under natten varit västlig, på morgonen drog sig över till NNV.

Under ett oerhört dån, blandat med detonationerna från de sönderspringande oljefaten, drevo lågorna det kraftigt kämpande brandmanskapet allt längre ut mot älven.

Ett riskfyllt och krävande släckningsarbete.

Oljefaten voro av järn. Deras innehåll av linolja, smörjolja och fotogen, förgasades synnerligen hastighet i den oerhörda värmen, och under väldiga detonationer exploderade fat efter fat. Man såg en av järnkolosserna vid en explosion kretsa ett 20-tal m. över området. För varje nytt steg framåt, som brandsoldaterna togo, hade det behövts blott ett kast av den oroliga vinden - och alla ansträngningar skulle gått om intet.

Men vinden mojnade. Detta kunde konstateras redan mellan åtta och nio på morgonen, och strax insåg man, att de väldiga cisternerna, sex till antalet och alla liggande i omedelbar närhet av brandstället, skulle kunna räddas. Ständigt hade emellertid några brandsoldater arbete med att övergjuta dem med vatten.

Eldsvådan, sedd från andra sidan älven.

Det är lätt att tänka sig, hur det hela skulle ha avlöpt, om vinden varit västlig! Lågorna skulle otvivelaktigt ha hoppat över den öppna vattenrännan mellan Västkustens och Nordstjärnans upplag, och här hade elden otvivelaktigt fått nya näringsämnen och hotat hela Färjenäs.

Elden var begränsad vid tiotiden på f.m.

Två cisterner av järnplåt och innehållande vardera 200 oljefat beredde brandkåren det allvarligaste arbetet. Lyckligtvis hade man öppnat säkerhetsventilerna, i annat fall hade den uppkomna explosionen säkert orsakat skador av oöverskådliga dimensioner. Vid halv 10-tiden kunde elden anses vara begränsad. Den hade då fullkomligt härjat hela Västkustens område vid älven, upplaget, bestående av fem stora längor av trä, en kontorsbyggnad och en materialbod. Anledningen till eldens uppkomst torde vara självantändning.

Tjugo slangledningar, därav hälften från flodsprutan.

Vid halv 11-tiden hade elden begränsats till ett område på ett par hundra kvadratmeter. Inom denna perefieri voro emellertid fotogenfat i stora mängder lagrade, och det gjorde, att ingen vattenbegjutning syntes hjälpa. I stället föreföll alltsammans blossa upp med ännu större styrka. Vid denna tid kunde man emellertid redan anse all fara för eldens vidare spridning utesluten. Ett mycket högt betyg får man ge brandkåren för det sätt, varpå den lyckades under loppet av två timmar släcka denna oerhörda brand. Inalles användes under släckningsarbetet 20 slangledningar, av vilka hälften från flodsprutan.

Det brunna området företer en tröstlös anblick: det är översållat av förbrända stockar och band från de uppbrunna oljefaten, som i värmen antagit mycket fantastiska former.

Släckningsarbetet har letts av brandchefen, kapten Ekstedt, och löjtnant Kroon.

Ett gratis-skådespel med många åskådare.

Den svarta röken över älven var en utmärkt reklam för det praktfulla skådespelet, och åskådare skulle heller inte saknas.

Redan från början strömmade åskådare till, och allt livligare blev tillströmningen efter hand. Publiken fick taga eldsvådan i betraktande utanför det höga järntrådsstängsel, med vilket upplaget är inhägnat, och minst att göra fick alltså polisbevakningen, som kommenderades ut omedelbart. Personalen på oljeupplaget grep in i släckningsarbetet från första stund och var till stor hjälp. För Bark & Warburgs närliggande virkesupplag var elden, om inte direkt hotande, så dock irriterande. Arbetet nedlades och personalen kommenderades på vakt.

Det brunna var försäkrat till fulla värdet.

Elden utbröt i tappningsbyggnaden, bestående av ett stort magasin, där det huvudsakligen verkställdes tappning av fotogen till A.-B. Lyses damejeanner. I närheten därav fanns material- och redskapsbodar samt ett litet kontor. Ännu vill man hoppas på att några av fotogenfaten, av vilka det stora flertalet som nämnt voro tomma, men varav en del innehöllo oljor, räddats undan elden.

Tappningsinrättningen förstördes av elden, liksom ett par tappningscisterner. Av så fasa-väckande omfattning äro inte skadorna, framhåller man på bolaget, men värdet av de omkring fem tusen oljefaten kan i varje fall räknas i ett eller annat hundratusental.

Direktör Andersson ligger för närvarande sjuk, och kontoret vill inte släppa ut några meddelanden om försäkringarna, förrän det klarnat något mera i saken. Bestämt kan sägas, att försäkringssumman till fullo torde täcka värdet av det brunna.

De brunna byggnaderna komma att återuppföras snarast möjligt. De byggdes för bortåt 40 år sedan under den Backmanska tiden och voro till stor del föråldrade.

Dock ha de under årens lopp successivt tillbyggt och förbättrats. Samtliga tappnings- och säkerhetsanordningar voro fullt moderna.

Det hade legat och pyrt nära ett dygn innan elden utbröt.

Poliskommissarie Hilliard i sjätte distriktet avslöt först på måndagen polisutredningen.

Enligt vad kommissarie H. meddelas Göteborgs Dagblad har det av utredningen framgått att elden först uppstått i en liten förrådsbod, anordnad inne i ett större materialrum. Här förvarades bl.a. en kvantitet linolja, tappad på ett fat.

Det har vidare framgått av utredningen, att en person varit inne i denna förrådsbod omkring 22 timmar före branden. Han har varit i beröring med linoljan, och då han därefter torkat sig om händerna, har han av allt att döma använt en trasselsudd.

Man har anledning antaga, att denna trasselsudd förut varit indränkt med smörjolja, innehållande bl.a. kimrök, och detta har vid sammanblandning med linoljan givit anledning till självantändning.

Kommissarien framhåller, att det kan taga ända till 36 timmar, innan en dylik självantändning vållas.

Kapten Ekstedt står inte utan erfarenhet av eldsolyckor, orsakade av denna anledning. Användningen av trassel i allmänhet blir många gånger den i bokstavlig mening tändande gnistan. Huru snart elden skall flamma upp beror, säger kapten Ekstedt, helt och hållet på lufttillförseln. Det kan ligga avsevärd tid och pyra, innan lågan slår ut.

Brandstadgan tager hänsyn till detta och innehåller vissa föreskrifter för användningen av trassel, bl.a. att det efter användningen skall kastas i en blecklåda, försedd med lock.

Att något dylik inte fanns i denna förrådsbod, beror på att linoljan förvarades där endast mera tillfälligt.

